

מעט ורעים היו ימי שני חיי

ויאמר פרעה אל יעקב כמה ימי שני חייך: ויאמר יעקב אל פרעה ימי שני מגורי שלשים ומאת שנה מעט ורעים היו ימי שני חיי ולא השיגו את ימי שני חיי אבתי בימי מגוריהם: (בראשית מז ח-ט).¹

רמב"ן על הפסוק - קפצה על יעקב הזקנה

"מעט ורעים היו ימי שני חיי" - לא ידעתי טעם הזקן אבינו, מה מוסר הוא שיתאונן אל המלך? ומה טעם לאמר: "ולא השיגו את ימי שני חיי אבותי", כי אולי עוד ישגם ויחיה יותר מהם?² ונראה לי כי יעקב אבינו זרקה בו שיבה והיה נראה זקן מאד, ופרעה תמה על זקנותו כי אין רוב אנשי זמנו מאריכים ימים כל כך, שכבר קצרו שנותם.³ ולכן שאל לו "כמה ימי שני חייך", כי לא ראיתי כמותך זקן בכל מלכותי. אז ענה יעקב כי ימיו שלושים ומאת שנה. ואל יתמה בהם, כי מעט הם כנגד שנות אבותיו שחיו יותר, אבל מפני היותם רעים בעמל ואנחה זרקה בו שיבה ונראה זקן מאד.⁴

רש"י - שנות הגרות בארץ אחרים

"שני מגוריי" - ימי גרותי, כל ימי הייתי גר בארץ אחרים.⁵

ספורנו - שנות חיים מול שנות מגורים

"מעט ורעים היו ימי שני חיי" - על מה שאמרת "כמה ימי שני חייך", אני אומר כי שני חיי היו מעט ורעים, ברוב טרדת מזונות ודאגת הקורות. כי הימים אשר בס יהיה האדם בצרה לא יקראו "ימי שני חיים". אבל ימי שני מגוריי היו בין הכל מאה ושלושים שנה.⁶

"ולא השיגו את ימי שני חיי אבותי בימי מגוריהם" - כי אבותי אע"פ שהיו גם הם גרים בארץ לא להם, מכל מקום היו להם ימי חיים רבים בלתי צרות. אבל שני חיי לא השיגו לשני חיי אבותי שהיו להם בימי מגוריהם.⁷

¹ פרעה שואל שאלה פשוטה: בן כמה אתה? (מה שמתחבר יפה עם "יום הולדת את פרעה" - האזכור היחיד במקרא של "יום הולדת" לאדם - שמעיד שנהגו המצרים לציין את יום הלידה וממילא את הגיל), ויעקב עונה כיהודי טוב תשובה קצת ארוכה ומורכבת. פתח פרעה בשאלה על "ימי חיים" ויעקב עונה על "שנות מגוריי" וממשיך בשנות חיים שהיו מעט ורעים וחותרם בשנות מגורי אבותיו. כמו תשובה של יקה ששואלים אותו מה שלומו והוא עונה בפרטי פרטים או סתם יהודי שכשואלים אותה בן כמה הוא הוא עונה: כך וכך עד מאה ועשרים (ויעקב צריך היה לומר עד 180 כאבא יצחק או 175 כסבא אברהם). מה פשר דברי יעקב כאן? מדוע הוא עונה לפרעה באריכות ומורכבות זו?

² ראה בדומה פירוש אלשיך בראשית פרק מז: "נבאר ראשונה מאמר יעקב אל פרעה להשיב על שאלת כמה ימי שני חיי. אמר: ימי שני מגוריי שלשים ומאת שנה מעט ורעים היו וכו'. כי הלא כמו זר נחשב אומרו: מעט ורעים על מאה ושלושים שנה! וגם אומרו ולא השיגו כו', כי הלא מי הגיד לו שלא יחיה סך ישיג לימי אבותיו?"

³ ולא הגיעו לזקנה כזו - אנשים מתו יחסית צעירים ובריאים ולא היו מצויים זקנים כאלה. ראה רמב"ן בראשית ה ד בהסבר על קיצור שנות חיי בני האדם למספרים שמוכרים לנו מול מאות השנים של הדורות הראשונים.

⁴ הסבר דומה לדבריו של יעקב כבר קדם ונתן רשב"ם: "לפי שנראה יעקב בעיניו זקן יותר מדאי ששאל לו כמה ימי שני חייך, השיב לו יעקב: מעט הם אבל רעים הם ולכן אני נראה בעיניך זקן יותר מדאי". ראה גם פירוש חזקוני שיוצר כאן דיאלוג. פרעה שואל: "כמה ימי שני חייך מאד אתה נראה זקן ומלא ימים. ויעקב השיבו: אל תתמה על זה, שהרי ימי שני חיי מעט. אלא ע"י שרעים היו ימי שני חיי אני נראה זקן מרוב ימים". אבל לשאלה בה פתח רמב"ן: "מה מוסר הוא שיתאונן אל המלך"? - אותו רמב"ן שעמד גאה [ביוכחיו עם הנוצרים](#) (המומר פבלו כריסטיאני) וזכה לחסות מלך ארגון - אין תשובה מלאה. זאת ועוד, נראה מדבריו שגיל 130 היה בעיני המצרים דבר יוצא דופן וחריג, אז מדוע יעקב לא עונה בפשטות: אני בן 130 ולכן כך אני נראה, בלי צורך להשוות עם ימי אבותיו (עליהם אין לפרעה מושג) ובלי להוסיף: "מעט ורעים היו ימי שני חיי".

⁵ רש"י לכאורה מקל קצת על הבעיה שמעלה רמב"ן בכך שהוא מדגיש את עניין הגירות. יעקב מדבר על השנים בהם היה גר ולא על כלל שנותיו. אלא שזה לא כל כך מסתדר עם החצי השני של הפסוק: "מעט ורעים היו ימי שני חיי ולא השיגו את ימי שני חיי אבותי בימי מגוריהם". ראשית, "מעט ורעים" מדבר על "ימי שני חיי", לא על "שני מגוריי". ושנית, גם אצל האבות מדובר על "ימי שני מגוריהם". (אברהם לפחות, קורא לעצמו גר (בראשית כד ג), על יצחק דווקא נאמר "גור" (בראשית כו ג) כמשקל נגד לגר). ועוד נשאל, כאן בעומדו לפני פרעה מתחילה תקופת גרות חדשה של יעקב, אז זה מה שהוא מציין לפני מארחו בגרות זו?

⁶ ספורנו מנסה, כך נראה, להמשיך את פירושו של רש"י ולענות על שאלתנו בהערת השוליים הקודמת ומציג בעצם פירוש משלו. תשובת יעקב לפרעה היא מורכבת ונראית סבוכה וחוזרת על עצמה, משום שיעקב אומר לפרעה שמה שאתה פרעה שואל: "כמה ימי שני חייך", היינו מספר שנים שהאדם מצוי בעולם כמו שמקובל במצרים, הוא מה שאנחנו (העברים, היהודים) קוראים "ימי מגוריים" והם 130. אבל "ימי שני חיי", היינו שנים שבהם לא רק 'גרותי בעולם' (ראו דברי יעקב לעשו "עם לבן גרתי") אלא חייית, שנים של חיים וחיות, היו "מעט ורעים" בשל "רוב טרדת מזונות ודאגת הקורות". שים לב איך לצורך פירוש זה מחלק ספורנו את הפסוק לשני חלקים, בניגוד לחלוקה של טעמי המקרא (כאילו האתנחתא היא על "חיי" ולא על "שנה") והופך את סדר הדברים שבפסוק. תחילה עונה יעקב (עפ"י ספורנו) על "ימי שני חיי" בלשון ששאל פרעה אבל במשמעות שונה ואח"כ מוסיף את "ימי שני מגוריי" בלשון שונה אבל במשמעות ששאל פרעה. האם נהג בכך יעקב כבוד למלכות או שאדרבא, הוא אינו מהסס להציג לפני פרעה השקפת עולם אחרת.

⁷ יעקב לא מסתפק בדואליות עד כאן ומוסיף 'צלע שלישיית' של השוואה עם אבותיו (מה שאולי היה גם מקובל גם במצרים של השוואה שנות חיים בין שליטים ודורות). הפסוק מחולק לשלושה חלקים, כדלהלן: "ויאמר יעקב אל פרעה ימי שני מגוריי שלשים

המדרש הגדול, ויגש מז ט – יעקב אינו כאברהם

"ויואמר יעקב אל פרעה ימי שני מגוריי" – מכאן ששיבתן של צדיקים בעולם הזה, גירות היא להם.⁸
 "מעט ורעים היו ימי שני חיי" – לפי שהלכו כולן בפחד ובהלה ולא מצא בכולן קורת רוח.⁹
 "ולא השיגו את ימי שני חיי אבותיי" – את מוצא, אברהם בן מאה וחמש ושבעים שנה. יצחק בן מאה ושמונים שנה. אבל יעקב בן מאה ושלושים ... כיון שאמר להם כך, ידעו שאינו אברהם.¹⁰

בראשית רבה (תיאודור-אלבק) כ"ו פרשה צה ט – יעקב קרא תיגר¹¹

"ויואמר יעקב אל פרעה ימי שני וגו' מעט ורעים" – אמר ר' אבא בר כהנא: ביני לבינך: "קטנתי" (בראשית לב יא), ביני לבין אחרים: "מעט ורעים".¹² אמר ר' שמעון בן יוחי: לפי שקרא תיגר בשלושים ושלוש תיבות לפיכך נמנע מחיי שלושים ושלוש שנה.¹³

רד"ק בראשית מז ט – ניחא רעים, אבל מהיכן מעט?

ימי שני מגורי – הימים ושנים שגרתני הנה והנה עד כה היו שלשים ומאת שנה והיו מעט ורעים. כי בצרה הייתי כל הימים שחייתי עד הנה, זהו שאמר: "רעים". אבל "מעט", היאך ידע עדיין כמה יחיה? אלא מפני הצרות שמצאוהו הרגיש בעצמו חולשו וידע כי לא יוכל לחיות עוד אלא מעט.¹⁴

ומאת שנה, מעט ורעים היו ימי שני חיי, ולא השיגו את ימי שני חיי אבותיהם. כמה שנים אני "גר" בעולם? מאה ושלושים שנה. כמה שנים אני "חיי"? – מעט ורעים. וגם כלל "שני חיי" כמו שאתה פרעה מכנה (ואני מכנה "ימי מגוריי") עדיין גרועים מימי שני המגורים של אבותיי. כאן נראה שספורנו הולך בדרכו של רש"י ש"מגוריי" הוא מלשון גרות בארץ של אחרים והחלוקה הראשונה של "שני חיי" מול "שני מגורים" כבר לא חשובה כמו החלוקה בין האבות ליעקב. האבות מוכיחים שאפשר לחיות גם בגירות. אז למה באמת לא הצליח יעקב להגיע למה שהגיעו אבותיו? זו שאלה מרכזית שמעניין כיצד יעקב היה עונה עליה לעצמו (פרעה עכ"פ לא המשיך ושאל את השאלה הזו). אך מה שמעניין אותנו הוא חזרה לשאלת רמב"ן: למה צריך היה יעקב לעורר את כל העניין הזה לפני פרעה? נראה שפירוש ספורנו רק מעצים את שאלת רמב"ן! למה להשוות גירות עם גירות כאשר אתה עומד לפני מלך שבארצו אתה מבקש להיות גר ("לגור בארץ באנו", בראשית מז ד, אומרים אחי יוסף לפרעה) למה לומר מראש "ולא השיגו"? אולי דווקא במצרים תהיה לך מנוחה (כפי שאכן אירע בשבע עשרה שנות הנחת של יעקב במצרים)? שאלת רמב"ן במקומה עומדת!

⁸ ראה דברינו בפרשת וישב [ביקש יעקב לישב בשלוות](#). הנה עוד סיבה מדוע אין שלווה לצדיקים. ראה גם דברינו [אין הבטחה לצדיק בעולם הזה](#) בפרשת ויצא – גם זה קשור מאד ביעקב.

⁹ ראה דברינו [מורת רוח וקורת רוח](#) בפרשת תולדות. ושמה דווקא מדובר על יצחק ורבה.

¹⁰ סיומת זו של המדרש הגדול היא מפתיעה ודורשת הסבר. מי הם "ידעו"? המצרים? הם זכרו את אברהם מירידתו למצרים שני דורות קודם ואומרים: זה הנכד שנראה כל כך זקן אינו כמו סבו "הצעיר" שהיה כאן לפני שני דורות ולא נראה כל כך רע וגם לא התלונן ... מדרש זה צריך עיון. בין כך ובין כך, ההשוואה עם אברהם מכילה ביקורת על יעקב. השוואה זו איננה רק בשל יחסי נכד/סבא, אלא מעוגנת בלשון המקרא. הביטוי "ימי שני חיי" (בלשון סמיכות) מופיע גם אצל אברהם, אך בהבדל גדול: "ואלה ימי שני חיי אברהם ... וימת אברהם בשיבה זקן ושבע ..." (בראשית כה ז-ח) וכדברי המדרש: "עוד ינובון בשיבה – זה אברהם אבינו" (בראשית רבה סא ב) וכן: "יודע ה' ימי תמימים – זה אברהם. ונחלתם לעולם תהיה – ואלה ימי שני חיי אברהם. שחבב הקב"ה שנותם של צדיקים וכתבם בתורה כדי שתהא נחלת ימיהם זכורה לעולם" (בראשית רבה סב א). זאת ועוד, "ימי שני" אברהם מסתיימים בארץ המובטחת והוא נקבר בה כדבר פשוט וטבעי, ואילו "ימי שני" יעקב מסתיימים בגלות מצרים, בסיום ספר בראשית בו מתקיימת נבואת ברית בין הבתרים: "והנה אימה חשיכה גדולה נופלת" ומתחילה גלות מצרים הקשה. יעקב גם נזקק להשביע את בניו שיעלו ויקברו אותו בארץ בקברי אבותיו. איזה פער בין הסבא לנכד! ראה דברינו בפרשת חיי שרה [ואברהם זקן בא בימים](#), על זקנותו המכובדת של אברהם.

¹¹ כ"ו – כתב יד וואטיקאנא. ראה עמוד 1233 במהדורה בראשית רבה של אלבק (שלם, ירושלים תשנ"ו).

¹² ר' אבא בר כהנא מנסה לרכך מעט את דבריו של יעקב בכך שאת הביטוי "מעט ורעים" הוא אומר "לאחרים". כלפי הקב"ה הוא מכיר בטובה ואומר "קטונתי מכל החסדים ... אשר עשית את עבדך" (ראה דברינו [קטונתי](#) בפרשת וישלח). אבל שאלת רמב"ן במקומה עומדת: למה לומר זאת לאחרים? האם לא עדיף ההפך, לשפוך שיח גם אם קשה מול הקב"ה (ראה דברינו [הטיחו דברים כלפי מעלה](#) בפרשת שלח לך) ולקדש שם שמים בשיח עם פרעה? הדרשן הסמוך, ר' שמעון בר יוחאי לא חושך שבטו מיעקב.

¹³ יצחק חי 180 שנה (בראשית לה כח). יעקב חי 147 (בראשית מז כח). ההפרש הוא 33 כמניין המילים (התיבות) בשני הפסוקים ח-ט המתארים את המפגש של יעקב עם פרעה ואשר מכילים את קריאת התיגר שהמדרש לא אוהב. מדרשים נוספים דומים מובאים בהערה 11 במהדורת אלבק שם: "בשעה שאמר יעקב מעטים ורעים היו, אמר לו הקב"ה: אני מלסטך מעשו ולכן והחזרתי לך דינה וכו', חייך שכמנין התיבות שיש מן "ויואמר פרעה" עד "בימי מגוריהם", כך יחסרו משנותיך ...". ועוד שם: "למה נחסרו משנותיו של יעקב ל"ג שנים? על שדיבר דברים כלפי מעלה ...". גם פרשנים מצטטים מדרש זה, כגון חזקוני בראשית מז ח: "ונמצא במדרש למה חיי יעקב פחות מאביו ל"ג שנים? אלא אמר לו הקב"ה: אני הצלתיך מלבן ומעשו ומשכח והחזרתי לך דינה ויוסף ואתה אמרת מעט ורעים היו ימי חייך! חייך אני נוטל מהם כדי חשבון התיבות שאמרת והם הל"ג תיבות שיש מיואמר פרעה אל יעקב עד בימי מגוריהם". מדרשים ופרשנים אלה מצטרפים לדבריו של רמב"ן בביקורתו על יעקב.

¹⁴ דברי יעקב הם לנוכח פרעה ובתשובה לשאלתו, לפיכך שאלת רמב"ן, אלשיך ואחרים, עדיין במקומה עומדת. אבל ממדרשים ופרשנים אחרים נראה שהם מבינים את דברי יעקב עם הפנים פנימה! תשובתו לפרעה איננה אלא "תפאורה", רקע והזדמנות לחשבון נפש אישי, ואולי משפחתי, ולהסתכלות פנימית כנה ואמתית של יעקב על חייו. אין גם להקשות "היאך ידע עדיין כמה יחיה"? אחרי כל הדרמה של הסתלקות יוסף, האבל עליו והמפגש הסוער אתו (עליו אומר יעקב "אמותה הפעם") מרגיש יעקב את חולשתו הפנימית ויודע שקרוב קצו. ידע ולא ידע, שהרי התורה מעידה שעוד טר"ב שנים חי יעקב בטוב ובנעימים במצרים, אולי שבע עשרה השנים הכי מאושרות בחייו, וכלשון פסיקתא זוטרתא (לקח טוב) בראשית מז מח: "טוב היה לאבינו יעקב, אלו שבע עשרה שנה במצרים ... שחיה אותם בנחת, והשבטים סביבותיו, ובני בניו פרים ורבים, ועיניו ראוות ולבו שמח, אין שטן ואין פגע רע, ויוסף בנו מלך על הארץ וכו'". וממנו גם מודל לרבי יהודה הנשיא, דברינו [יוחי יהודה בציפורי שבע עשרה שנה](#).

אגדת בראשית (בובר) פרק סב - למה תאמר יעקב

"למה תאמר יעקב ותדבר ישראל" (ישעיה מ כז). זהו שאומר הכתוב: "מה יתאונן אדם חי גבר על חטאיו" (איכה ג לט) - א"ר שמואל: מה יתאונן אדם על חי עולמים, יסתכל בעונות ידיו שגבר על חטאיו. ור' שמעון אומר מה יתאונן אדם, אלו לא די שהוא חי והוא רואה את השמש הזה¹⁵ ... לפיכך אמר הקב"ה ליעקב: למה את קורא תגר? "למה תאמר יעקב" ... ר' אומר: שלש עשרה פלטיות בגן עדן ועשר חופות ... ואמרתי: "לא טוב היות האדם לבדו", לא היה צריך לשבחתי? אלא התחיל מתרעם ואומר: "האשה אשר נתת עמדי" ... וכך אברהם ירד למלחמה, ועשיתיו מלך על ששה עשר מלכים, והחזרתי לו את השביה ... לא היה צריך להודות? אלא אמר: "ה' אלהים מה תתן לי". וכך יעקב: "כי במקלי עברתי" ועשיתי עמו כל אותה הטובה, והוא אומר לפרעה: "מעט ורעים היו" - הרעותי לך מימך יעקב שאתה אומר כן? וכן דור המדבר, כמה טובות עשיתי עמהם, שנאמר "ובמדבר אשר ראית", והם אמרו "ונפשנו קצה בלחם הקלוקל", כך הוא אומנתכם תורעמנים ואת מתרעם, הוי: "למה תאמר יעקב".¹⁶

בראשית רבה פד ח - איך הגיע יעקב למצרים

"ועשה לו כתנת פסים" - ריש לקיש בשם ר' אלעזר בן עזריה: צריך אדם שלא לשנות בין בניו, שעל ידי כתנת פסים שעשה אבינו יעקב ליוסף: "וישנאו אותו".¹⁷

מדרש אגדה (בובר) שמות פרשת כי תשא פרק לב - זכות יעקב לדורות

"ויחל משה". אמר משה רבינו ע"ה: ריבונו של עולם, אם שריפה הם חייבים, זכור לאברהם שהושלך לכבשן האש בשביל אהבתך. ואם הריגה הם חייבים, זכור ליצחק שנתן צוארו לישחט על ייחוד שמך. ואם גלות הם חייבים, זכור ליעקב אביהם שכל ימיו מכאובים בגלות, שנאמר: "מעט ורעים היו ימי שני חיי" (בראשית מז ט) - בשביל אבות סלח לבנים.¹⁸

שבת שלום

מחלקי המים

מים אחרונים: ובפרשה הבאה נדרוש: "ביקש יעקב לגלות לבניו קץ הימין ונסתלקה ממנו שכינה. אמר: שמא חס ושלום יש במיטתי פסול" (פסחים נו ע"א). האם זה המשך של אותו רעיון, מלחמה במחשבי הקצים, של יעקב לדורות דרך יעקב סבא ההיסטורי (תפח רוחם של מחשבי קיצים, סנהדרין צז ע"ב) ושוב יעקב כסמל, או שמא זה עניין אחר? ראה דברינו בפרשת ויחי [על קריאת שמע וגילוי הקץ בברכת יעקב](#).

¹⁵ "שמש" מזכיר את חלום יוסף השני: "והנה השמש והירח משתחוים לי". השמש הוא יעקב.

¹⁶ יעקב נמצא בחברה טובה, לא רק הוא מתלונן. כבר עשו זאת לפניו: אדם הראשון ואברהם. הציטוט מישעיהו חשוב במיוחד. "למה תאמר יעקב" - הפטרת פרשת לך לך, תחילתו ושבתו של אברהם - "מי העיר ממזרח צדק יקראו לרגלו" - ואח"כ הוא אומר "מה תתן לי". ומהעבר השני, יעשו זאת גם הבאים אחריו, בני יעקב לדורותיהם. אז אולי המפתח לביקורת המדרש על יעקב (וכל הביקורות האחרות) מתחיל דווקא בסוף, "ביעקב לדורות"! הדרשן מונה את חסרונות הדור שלו דרך דמותו של יעקב. נראה שיותר משמדרשים אלה הם פירוש למקרא, הם דרשה לשומעים. יש כאן מעין סיבוב והפוך של המוטו הראשי של ספר בראשית [מעשה אבות סימן לבנים](#). [מעשה הבנים מסומנים באבות](#). הביקורת היא על הבנים - דרך האבות. יש בכך תוכחה רבה, אבל גם ריכוך רב. הן לאבות (זה לא פשט המקרא) והן לבנים (אתם בחברה טובה). כל זה הוא בגדר הצעה השערה בלבד ועדיין ריבוי בקורת המדרש על יעקב, שמצוי גם בדרשות רבות אחרות, צריך עיון נוסף. ראה דברינו [המדרש המעצים](#) בדפים המיוחדים.

¹⁷ כבר הזכרנו מדרש זה מספר פעמים והפעם הבאנו אותו במטרה להראות שביקורת המדרש (והמקרא) על יעקב היא ארוכה עד מאד. החל מגניבת הבכורה ([בא אחיך במרמה](#)), הנדר שהוא עושה לאחר חלום הסולם (אי נכונותו לעלות בסולם), דרך יחסיו עם לאה ורחל (כי שנאה לאה, ויחר אף יעקב ברחל), דבריו ללבן "הבה נא את אשתי ואבואה אליה", המפגש עם עשו ("לדרכו היה מהלך", "לאדוני לעשו"), התזכורת לקיום הנדר (קום עלה בית אל), פרשת דינה בעקבות הקריאה "אל אלוהי ישראל" וכמובן המדרש שהבאנו על העדפת יוסף שגלגלה את כל הירידה למצרים ובעטייה הוא עומד כעת לפני פרעה ולא בכדי אומר "מעט ורעים". נדמה שאין דמות במקרא שחז"ל בקרו אותה כמו יעקב (ראה שוב דברינו [המדרש המעצים](#) במיוחדים). את הביקורת של רמב"ן ושני המדרשים שהבאנו צריך לנסות להבין במסגרת רחבה זו. ה"מעט ורעים" הוא סיכום של הכל.

¹⁸ משה עומד לאחר חטא העגל ומחלה את פני הקב"ה (דברינו [ויחל משה](#) בפרשת כי תשא) ומזכיר את זכות אבות. אברהם, זכותו שהושלך לכבשן האש ולפיכך אם נגזר על החוטאים בעגל שריפה, יינצלו בזכותו של אברהם. יצחק שמסר עצמו בעקידה, זכותו תגן על בני ישראל מפני עונש הריגה (סיף). ואם נגזרה עליהם גלות, יבוא יעקב שאמר: "מעט ורעים היו ימי שני חיי" ויכפר עליהם. אז על מה בדיק אמר יעקב: "מעט ורעים היו ימי שני חיי"? על איזו גלות? על גלות חרן "ארמי אובד אבי", על השנים בהם גלה ממנו יוסף, או שמא רוח נבואה כאן על הגלות מצרים העומדת בפתח? ואם נחבר תפילת משה זו לטיעון שלו במקום אחר שמזכיר לקב"ה מהיכן יצאו בני ישראל: "למה ה' יחרה אפך בעמך, אשר הוצאת מארץ מצרים - מה ראה להזכיר כאן יציאת מצרים? אלא אמר משה: ריבון העולם, מהיכן הוצאת אותם? ממצרים שהיו כולם עובדי טלאים!" (שמות רבה מג ז, ראה שם בהמשך המשל על האבא "שפתח לבנו חנות של בשמים בשוק של זונות"), נקבל לגלגל היסטורי מעניין. אזכור ימיו הרעים של יעקב שביגנים נאלץ לרדת למצרים, בתפילת משה בחטא העגל, הוא במשמעות הרבה יותר חזקה וקונקרטיית מאזכור מסירות נפשם של אברהם ויצחק.

